

A MÁTYÁS SZOBORTÓL A RÁKOSI ÚTIG
(KORÁBBAN: A BUDAPEST KÖR 194. TALÁLKOZÓJA.
VILLANEGYEDTŐL KILÁTÓIG: BUDAPEST XVI. KERÜLETE.
SZAKMAI VÁROSNÉZŐ SÉTA – 2021. AUGUSZTUS 3. KEDD
VEZETŐK: BENEDEK ÁGNES ÉS SZÉKELY HAJNALKA)

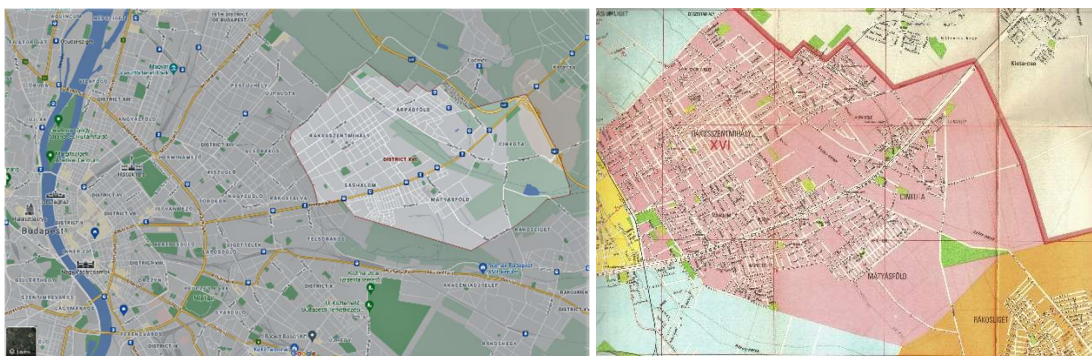
Tosics Iván – Fleischer Tamás¹ – (lehet folytatni)

BEVEZETÉS

(A kérés eredetileg arra vonatkozott, hogy írjunk kiegészítéseket a Budapest Kör 2021. augusztus harmadikai kirándulásának a megkezdett leírásához. Mivel a felkínált dokumentumhoz nehéz lett volna a képeket társítani, egy külön fájlban kezdtem dolgozni, és ide hoztam át az Iván által leírtakat. FT)

¹ kutató, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont

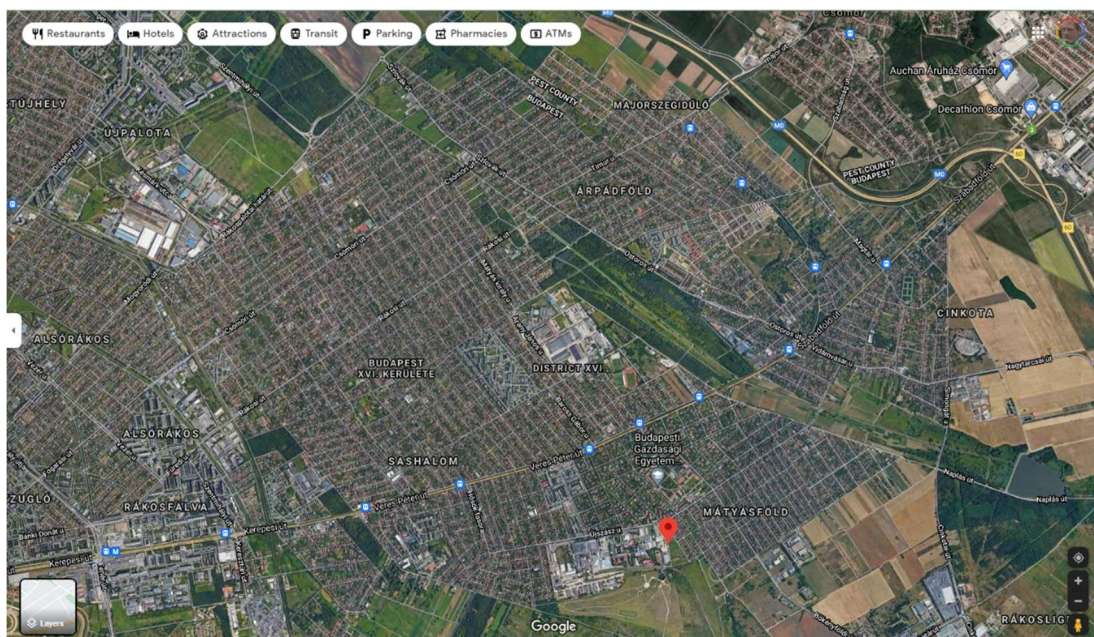
A HELYSZÍNÉRŐL MADÁRTÁVLTATBÓL

Forrás: XVI kerület honlapja² ill. Budapest térlepe, Kartográfia 1973

1. ábra. Budapest XVI. ker. elhelyezkedése a városban, ill. 1973-as térképen

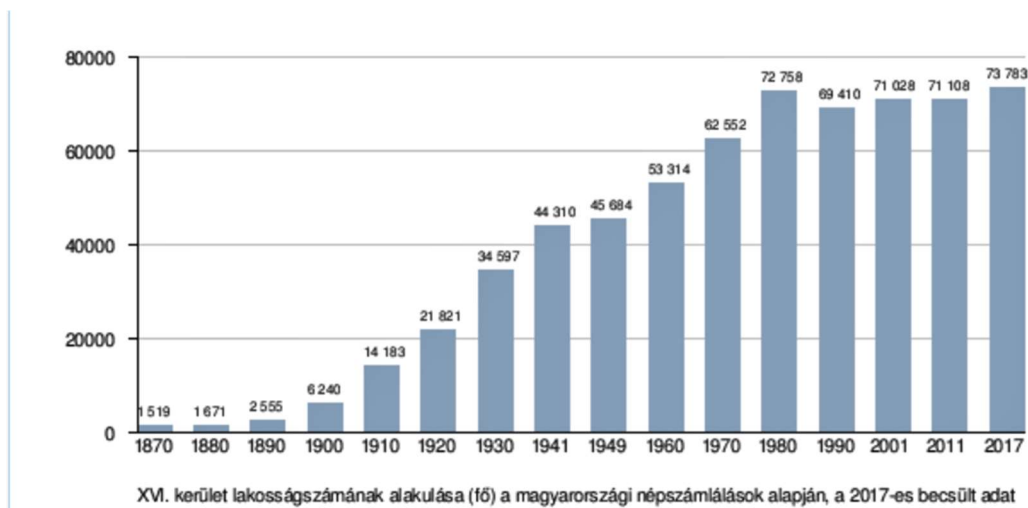
Az 1. ábra bal oldalán érdemes megfigyelni, hogy a XVI. kerület területe nagyjából összehasonlítható a Hungária körút és a Duna közötti területtel, (amely utóbbi a teljes V., VI., VII. és VIII. kerületet, továbbá a XIII. és IX. kerület tekintélyes részét, és a XIV. kerület egy részét is magába foglalja.)

Forrás: Google map

2. ábra. Budapest XVI. kerület

A 2. ábra jól érzékelteti a kerület nagyfokú kertvárosi beépítettségét, és azt, hogy a legtöbb határa mentén beépítetlen zónával szomszédos, továbbá azt, hogy az ÉNy–DK irányban elnyúló terület természetes tengelyét adná a Szilas patak völgye (ami azután Újpalota – Rákospalota – Újpest irányában folytatódik). Arra, hogy a térségnek mégsem ez vált kiemelt irányává, jól rámutat a benépesülés újabkori története: a kertváros lakosszáma egyértelműen Budapest toldalékaként, nyaralóövezetként majd lakóövezetként, illetve üzemi területként futott föl, elsősorban az 1880 és 1980 közötti száz évben. Az utóbbi négy évtizedben a lakosságszám stagnál. (3. ábra)

Forrás: Wikipédia: https://hu.wikipedia.org/wiki/Budapest_XVI._ker%C3%BClcte

3. ábra. Budapest XVI. kerület népességének alakulása

MÁTYÁSFÖLD, HELYTÖRTÉNET

4. ábra. A találkozás helyszíne

A toldalékokban történő fejlődés szintén jellemzi a találkozóhelyünk (egyébként megjegyezhetetlen) elnevezését (Kertvárosi Helytörténeti és Emlékezet Központ,

Helytörténeti gyűjtemény és Írás–Kép galéria); sőt ahogy a 4. ábrán láthatjuk, magát az épületet is.

Ebben az épületben fogadott bennünket (amint sikerült minket leválogatni a kártyaklub éppen érkező vendégeiről) Benedek Ágnes. Megnéztük a Veres Péter út 157 alatti helytörténeti gyűjteményt, és Ági sok érdekességet elmondott a ház, a helytörténeti gyűjtemény, továbbá a 16. kerületi városrészek történetéből; mindezt helytörténeti füzetekkel és képekkel illusztrálva. A teremnek szerencsés módon sok sarka volt, így nem volt gond a kerület öt markáns részének, Mátyásföldnek, Cinkotának, Árpádföldnek, Rákosszentmihálynak és Sashalomnak egyaránt egy-egy sarkot találni a fotódokumentumok bemutatásához. (Nagyicce valahogy hagyományosan kimarad, nem számít. Függetlenséget Nagyiccének!)

Forrás: saját összeállítás

5. ábra. Ági és a hallgatóság /egy kis része/

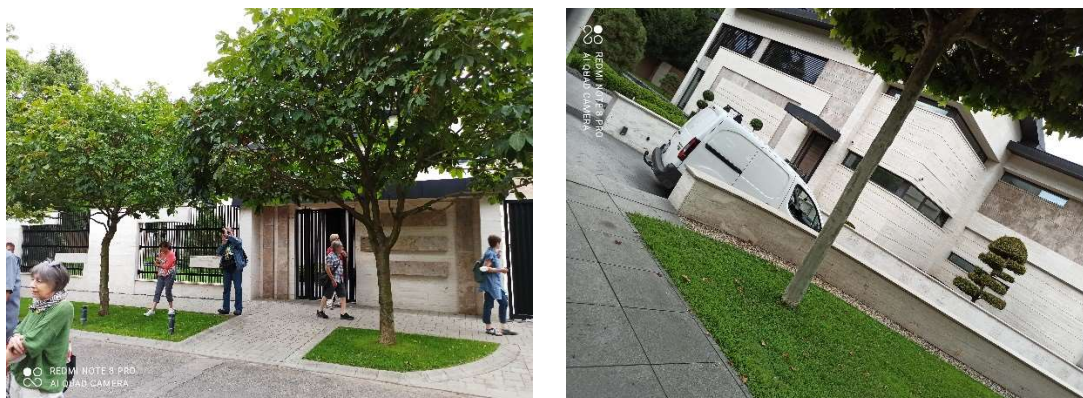
A kis (5/b) ábrán a helyi festőket, helyi témákat bemutató képzőművészeti gyűjteménynek (és a kártyaklubnak) helyet adó szalont látjuk. További részletekről és a kulturközpont csatolt részeiről ld. <http://www.helytortenet16.hu/emlekezet-kozpont/?content=dct&did=1>

Mátyásföldön maradván, a Mátyás szoborhoz vezető Imre utca régi és újabb villáit nézegettük (6. ábra). A terület gyorsan fejlődött, nem utolsósorban a HÉV miatt, amellyel 20 perc alatt a Keletinél lehetett lenni. A legtöbb nyaraló-építőnek volt városi lakása is.

6. ábra. Képek az Imre utcából

A séta során több helyi notabilitás régi villáját láttuk, de emellett újonnan épített házakat is. Különösen megragadt bennem a Táncsics utca 4/b esete, amit 3 milliárd Ft-ért árul a tulajdonosa: https://index.hu/urbanista/2015/09/03/tobb_mint_3_milliard_forintert_arulnak_egy_villat_a_pesti_kertvarosban/ A mátyásföldi nyaralótulajdonosok 1880 környékén létrehozott telepén előírás az átlátszó kerítés – amelynek csak néhányan nem tesznek eleget, pl. a 3 milliárdos ház építtetője.

Forrás:

7. ábra. Budapest XVI. Táncsics utca 4/b

Ezzel egy időre elégünk is lett a villákból és bevetettük magunkat a zöldbe. Előbb még a neobarokkos szimmetriával kiépített, a Mátyás szobrot körülölelő térnél pihentünk meg, háttérben a líceum nagy épületével. (8. ábra) Utána beléptünk az Erzsébetligetbe, ami fokozatosan éled újjá, de hogy pontosan miből, azt kevesen láthatták, mert bő három évtizeden keresztül (ideiglenesen) itt állomásozott a Déli Hadseregcsoport főparancsnoksága. (Nem véletlen, hogy az 1973-as térképen csak egy üres folt látszik ezen a helyen.)

Ágnes sokat beszélt az oroszokról, akik berendezkedtek a parkerdő területén és a mátyásfüldi repülőtéren is, ugyanakkor ittlétük nem csak problémákat, hanem közművesítést is hozott: <https://www.travelo.hu/turista/20140930-turistaskodjon-budapest-i-matyasfold.html>.

8. ábra. Mátyás az igazságos és Ági az idegenvezető; ill. Erzsébetliget Szirmay Sándor fasor

Az oroszok kivonulása után a kerület megkapta az ingatlanok jelentős részét, és fokozatosan átalakult a terület, a Budapesti Gazdasági Főiskola épületeit (9. ábra) és pihenőparkot, társasházakat, színházat (10. ábra) találunk ma itt. (Nekem hiányzott onnan egy sörkert, az biztos Nagyiccén van... FT)

9. ábra. A Budapesti Gazdasági Egyetem az Erzsébetliget egyik oldalfala

10. ábra. Kantinből étterem, kulturházból színház

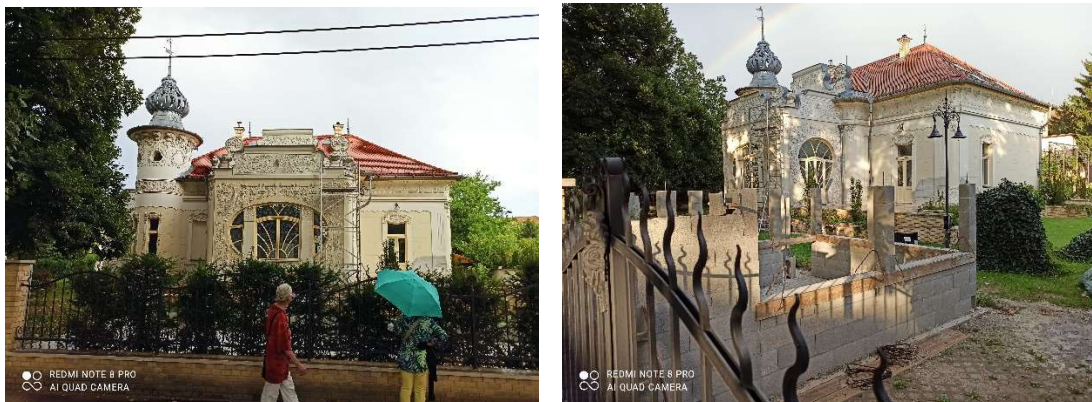
2007-ben létesült a fürdő, jelentős EU-s támogatással. (11. ábra)

11. ábra. Az újonnan épült uszoda

Mátyásföldről – a villákról, az Erzsébet-ligetről és a repülőtérrel – a szükséges ismereteket jól összefoglalja a Wikipédia cikke: https://hu.wikipedia.org/wiki/Budapest_XVI._ker%C3%BClete ld. 'A mátyásföldi villanegyed és az Erzsébet-liget' illetve bővebben 'Mátyásföld' <https://hu.wikipedia.org/wiki/M%C3%A1ty%C3%A1sf%C3%B6ld>

Egy másik érdekes történet a Dozzi villáé, amit szépen felújítottak, majd 700 millióért árultak: https://index.hu/urbanista/2015/08/31/elado_budapest_leggyonyorubb_szeccesszios_villaja/ Most már a kert is szépen rendbe van hozva, azonban az új tulaj valamilyen betonszörnyet épít a kerítés mellé. (12. ábra)

12. ábra. A Dozzi villa

Egy további érdekes sztori az Antoinette nyaraló története: az annak idején a feleségnek épített és lepusztulóban lévő gyönyörű villát egy szíriai üzletember vette meg és szintén a feleségének címezve újította fel régi pompájában, amit egy márvány táblán is megörökített. (12/b)

SASHALOM, RÁKOSSZENTMIHÁLY

Visszaértünk a HÉV vonalához, de mielőtt azt kereszteztük, megnéztük az út mentén álló emlékművet, amelyik az 1926 ban történt első budapesti halálos motorkerékpáros baleset 21 éves áldozatának állít emléket

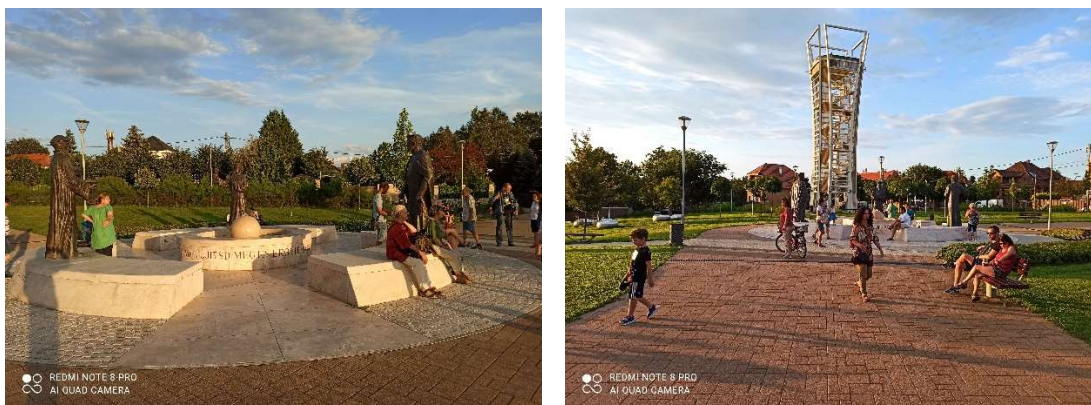
13. ábra. Az első halálos motorkerékpár baleset áldozata emléke 1926-ból

A túra Sashalom felé folytatódott, ismét egy nagy felújított parkon keresztül, erre néz a kerület polgármesteri hivatala.

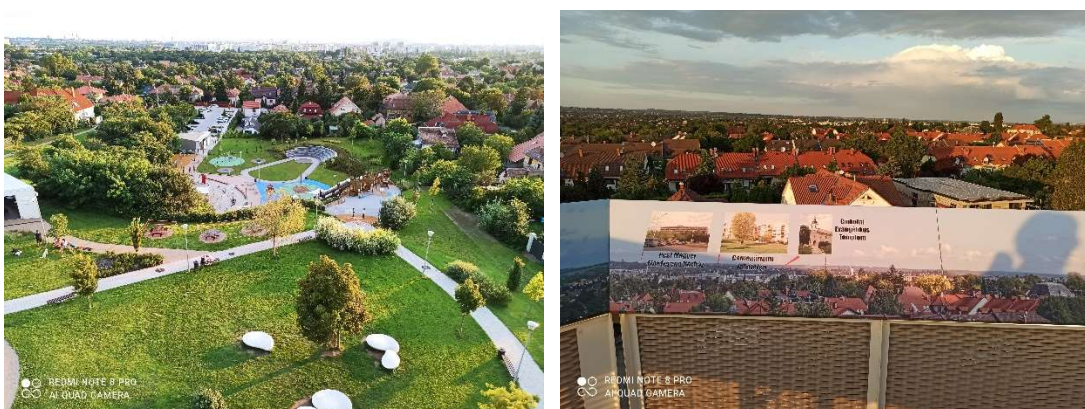

14. ábra. A kerület központi parkja és hivatala

A túra másik helyszíne Sashalmon a Reformátorok terén álló szoborcsoport és kilátó, amelyek finanszírozása szintén jórészt külső forrásokból vált lehetségessé.

15. ábra. Luther, Calvin, Bocskai és a kilátó

16. ábra. Kilátás közelre és távolra magyarázattal

A száz lépcsőfok megmászása után kellemes körképben érzékeljük, milyen Buda-

pest és a világ Sashalom felől nézve. Itt csak ízelítőül mutatok egy közelképet a kilátó körüli parkról, és egy távolabbi felvételt. Nekem nagyon tetszett, ahogy a korlát belsőjén lévő fotósorozat körben leképezi és jegyzetekkel látja el az adott irányban látható panorámát. Az egyik irányban a Kőbányai Sörgyár épületeire is külön nyíl mutatott. (De Nagyciccét bezzeg itt sem jegyzik...)

17. ábra. További kis sétával elértük a Rákosi utat és a Corner's Pizzériát

A szakmai kirándulás közös vacsorával ért véget a Corner's pizzéria nyitott-fedett teraszán. Itt szóba kerültek a civil próbálkozások a múlt értékeinek megmentésére. Ági sok példát mutatott be régi villák eltüntetésére, megmenthető értékek eldózerolására.

A kerület fejlődését mutatja, hogy ma már alig van földút, és az utóbbi évtizedekben sok új dolog létesült (uszoda, színház, kilátó, csúszdapark...). Viszont a látványberuházások elvitték a pénzt és kevesebb figyelem marad a régi értékek megőrzésére. Egy újabb, érlelődő konfliktus a volt mátyásföldi repülőtér ügye...

A túra után kaptunk Bodnár Judittól két fontos információt:

- A Belga "nemzeti hiphop"-jat valóban a régi mátyásföldi strandon forgatta Jancsó 2002-ben. <https://www.youtube.com/watch?v=jS-jSTVt670>
- Az Antoinette-villát a feleségének felújító Jamal Alddinnak 2014-ben még érdekeltsége volt a kapuvári húsüzemben.

(Első változat: Tosics Iván, 2021-08-04)

Budapest, 2021. augusztus 4 – október 22 –...